SADRŽAJ

Poglavlje 1: Najbolji put . . . . . .
Poglavlje 2: Bez predrasuda u srcu . . . . . .
Poglavlje 3: Zato budite pažljivi . . . . . .
Poglavlje 4: Živeti darmu . . . . . .
Poglavlje 5: Istina iznad magije . . . . . .
Poglavlje 6: Dvadeset teških stvari . . . . . .
Poglavlje 7: U skladu sa Putem . . . . . .
Poglavlje 8: Budite svetlost samom sebi . . . . . .
Poglavlje 9: Odrazi praznine . . . . . .
Poglavlje 10: Disciplina iznad discipline . . . . . .

Poglavlje 1:

NAJBOLJI PUT

BUDA JE REKAO:

Biti oslobođen od strasti i biti smiren, to je najbolji put. Oni koji odu od svojih roditelja, napuste dom, spoznaju um, dosegnu izvor i shvate nematerijalno, nazivaju se šramane. *Oni koji vide pravila smrtnosti, koji su čisti i besprekorni u ponašanju i koji ulažu napor da dostignu plodove svetosti, nazivaju se* arhati.

Sledeći je anagami. *Na kraju života duša anagamina se uzdiže u nebesa i postaje arhat.*

Sledeći je skridagami. *Skridagami se, nakon smrti, uzdiže do nebesa, vraća se na zemlju još jednom i onda postaje arhat.*

Sledeći je srotapana. *Srotapana umire sedam puta i rađa se sedam puta, kada konačno postaje arhat.*

Odbacivanje strasti znači da se, poput odsečenih udova, one više nikada ne koriste.

Gotama Buda je kao Gurišankar, najviši vrh Himalaja. On je jedno od najčistijih bića, jedna od najdevičanskijih duša, retka pojava na ovoj zemlji. Redak je zbog toga što je Buda naučnik unutrašnjeg sveta – naučnik duše. To je retka kombinacija. Biti religiozan je jednostavno, biti naučnik je jednostavno – ali kombinovati, sintetizovati ova dva polariteta je nezamislivo. To je neverovatno, ali se dogodilo.

Buda je najbogatiji čovek koji je ikada živeo; bogat u smislu da su u njemu ostvarene sve životne dimenzije. On nije jednodimenzionalan.

Postoje tri puta do istine. Jedan je put moći, drugi put lepote i treći je put veličanstvenosti.

Naučni put jeste potraga za moći; zato je Lord Bejkon rekao „znanje je moć". Nauka je učinila čoveka veoma moćnim, toliko moćnim da čovek može da uništi čitavu planetu zemlju. Po prvi put u istoriji svesti čovek je sposoban za izvršenje globalnog, kolektivnog suicida. Nauka je oslobodila ogromnu moć. Nauka neprestano traga za sve više moći. I to je put ka istini, ali je on delimičan.

Zatim postoje pesnici, mistici, ljudi sa estetskim osećanjem. Oni posmatraju istinu kao lepotu – to su Dželaludin Rumi i Rabindranat Tagor i drugi koji kažu da je lepota istina. Oni stvaraju umetnost, oni stvaraju nove izvore lepote u svetu. Slikar, pesnik, igrač, muzičar, oni se približavaju istini, ali iz potpuno druge dimenzije, a ne iz moći.

Pesnik nije kao naučnik. Naučnik koristi analizu, rezonovanje, opservaciju. Pesnik funkcioniše putem srca, vere, ljubavi – putem iracionalnog. On nema nikakve veze sa umom i razumom.

Većina religioznih ljudi spada u ovu drugu dimenziju. Sufije, Bauli – svi oni koriste estetski pristup. Otuda toliko predivnih džamija, crkvi, katedrala, hramova kao što su Adžanta i Elora – njih su stvorili religiozni ljudi. Kad god religiozna aktivnost preuzme dominaciju nastaje umetnost, nastaje muzika, nastaje predivna slika; svet postane malo lepši. On ne postaje moćniji, već postaje lepši, ljupkiji, vredniji življenja.

Treći put je put veličanstvenosti. Starozavetni proroci – Mojsije, Avram; islamski prorok Muhamed; Krišna i Rama u Hinduizmu – oni pristupaju kroz dimenziju veličanstvenosti, kroz strahopoštovanje koje čovek oseća kada posmatra ovo prostranstvo svemira. Upanišade, Vede, sve one pristupaju svetu istine kroz veličanstvenost. One su pune čuđenja. Svemir je neverovatan, tako veličanstven, da možete samo da se poklonite pred njim – ništa drugo nije moguće. Čovek se jednostavno oseća poniznim, svedenim ni na šta.

To su tri dimenzije kojima se obično pristupa istini. Prva dimenzija stvara naučnika, druga umetnika, a treća proroke. Buda je jedinstven u tome što je njegov pristup sinteza sve tri dimen-

zije i to ne samo sinteza – on ih i prevazilazi.

Buda je racionalista. On nije kao Isus i nije kao Krišna – on je apsolutni racionalista. Ajnštajn, Njuton ili Edison ne bi pronašli nikakvu manu u njegovom rezonovanju. Svaki naučnik će biti odmah ubeđen u njegovu istinu. Njegov pristup je čisto logičan, on ubeđuje um. U njemu ne možete pronaći nedostatke.

Neko mi je poslao predivnu anegdotu o slavnom glumcu i ateisti, V. K. Fildsu.

Bio je na turneji po Sjedinjenim Državama. Jednog dana je njegov menadžer ušao u njegovu hotelsku sobu i bio je šokiran kada ga je video kako čita primerak Gideonove Biblije.

„Bill!" uzviknuo je. „Šta to radiš, kog đavola? Mislio sam da si ateista".

Filds je odgovorio: „Samo tražim rupe, samo tražim rupe".

No, ne možete tražiti rupe kod Bude. Da, možete tražiti rupe kod Isusa, ima ih mnogo – zato što Isus veruje, ima poverenja, ima vere. On je jednostavan poput deteta. U njemu nema rasprave. Dokaz postoji, ali nema argumenata za njega. Čitavo njegovo biće je njegov dokaz.

Međutim, sa Budom nije tako. Ne morate uopšte biti u harmoniji sa njegovim srcem, ne morate mu uopšte verovati, ne morate videti dokaz koji on jeste, ali ćete morati da saslušate njegov argument. On ima i dokaz i argument. On sam je dokaz za ono o čemu govori, ali to nije sve. Ako niste spremni da gledate u njega on može da vas natera, on može da vas ubedi; on je racionalista.

Čak i čovek kao što je Bertran Rasel, koji je bio ateista, čisto logičan, rekao je: „Sa Isusom mogu da se raspravljam – sa Budom počinjem da osećam kako oklevam". On je napisao knjigu, *Zašto nisam Hrišćanin* – odličnu i polemičku knjigu. Hrišćani još uvek nisu odgovorili na nju; njegov argument još uvek važi. Međutim, suočen sa Budom, on iznenada počinje da okleva, nije toliko siguran u svoje osnove – jer Buda može da ga ubedi u svoje osnove. Buda je analitičan kao Bertran Rasel.

Ne morate biti religiozni da bi vas Buda ubedio, u tome je njegov raritet. Ne morate uopšte da verujete. Ne morate da veru-

jete u Boga, ne morate da verujete u dušu, ne morate da verujete ni u šta – pa ipak možete biti sa Budom i vremenom ćete spoznati dušu i pobožnost, ali to neće biti pretpostavke.

Za putovanje sa Budom nije potrebno nikakvo verovanje. Možete doći kod njega sa svim svojim skepticizmom – on vas prihvata i želi vam dobrodošlicu i kaže: „Pođi sa mnom". Prvo ubedi vaš um i, pošto je vaš um ubeđen i krenete na put sa njim, malo po malo počnete da osećate da on ima poruku koja je iznad uma – on ima poruku koju nijedan razum ne može da ograniči. Međutim, on prvo ubedi vaš razum.

Budin pristup je superracionalan, ali ne i protiv razuma. Ovo mora da bude jasno na samom početku. On ima veze sa onim iznad, superracionalnim, ali to superracionalno nije protiv racionalnog, ono je u skladu sa njim. Racionalno i superracionalno predstavljaju kontinuitet; u tome je Budin raritet.

Krišna kaže Arđuni: „Predaj mi se". Buda nikada to ne kaže, on vas ubedi da se predate. Krišna kaže: „Predaj mi se, onda ćeš biti ubeđen". Buda kaže: „Budi najpre ubeđen, onda predaja dolazi poput senke. Ne moraš da brineš za to, ne pričaj uopšte o tome".

Zbog tog racionalnog pristupa on nikada ne uvodi ni jedan koncept koji ne može da se dokaže. On nikada ne govori o Bogu. H.Dž.Vels je rekao o Budi: „On je najpobožniji i najbezbožniji čovek u čitavoj istoriji čovečanstva". Da, tako je – najpobožniji i najbezbožniji. Nema pobožnije osobe od Bude. Svaka druga ličnost jednostavno bledi pred njim. Njegova svetlost je divna, njegovo biće nema poređenja, ali on ne govori o Bogu.

Pošto nikada nije govorio o Bogu, mnogi misle da je Buda ateista – nije. Nije govorio o Bogu zato što ne postoji način da se o Bogu govori. Svaka priča o Bogu je besmislica. Šta god biste rekli o Bogu bilo bi netačno. To je nešto što se ne može reći.

I drugi proroci kažu da se o Bogu ništa ne može reći, ali Buda je toliko logičan da čak neće reći ni to, zato što kaže: „Čak i rekavši da se o Bogu ništa ne može reći, vi ste nešto rekli". Ako kažete: „Bog se ne može definisati", definisali ste ga u negativnom smislu – da se on ne može definisati. Ako kažete: „Ništa se ne može reći" – i to kažete. Buda je strogo logičan. On neće

prozboriti ni jednu jedinu reč.

Ludvig Vitgenštajn, jedan on najvećih mislilaca savremenog doba, ali i svih vremena, rekao je: „Ono što se ne može reći ne sme se reći. O onome što se ne može reći čovek mora ćutati". Jer, govoriti nešto o nečemu što je neizrecivo predstavlja svetogrđe.

Buda nije ateista, ali nikada ne govori o Bogu. Zato kažem da je on raritet. Mnogi ljudi su postali pobožni zbog njega – više nego zbog bilo kog drugog. Milioni ljudi su postali pobožni u njegovom prisustvu, ali on nikada nije izgovorio ni reč. Ne samo o Bogu, već i o duši – on nema teoriju o tome. On jednostavno kaže: „Mogu vam pokazati način da uđete. Uđite i vidite". On kaže: „Bude mogu samo ukazati na put, oni vam ne mogu pružiti filozofiju. Tu ste, uđite i vidite".

Jedan čovek je došao kod Bude. On je bio veliki učenjak, nekakav profesor, napisao je mnogo knjiga, bio je poznat u čitavoj zemlji. Zvao se Malingaputa. Rekao je Budi: „Došao sam sa tucetom pitanja i ti moraš da odgovoriš na njih".

Buda je rekao: „Odgovoriću, ali ti ćeš morati da ispuniš jedan uslov. Godinu dana ćeš morati da budeš sa mnom, u potpunoj tišini, onda ću odgovoriti – ne pre. U ovom trenutku mogu da odgovorim, ali ti nećeš dobiti odgovore zato što nisi spreman. Šta god da kažem ti ćeš pogrešno shvatiti zato što ti je um zatrpan prevelikim brojem tumačenja. Šta god da kažem moraće da prođe kroz tvoj um. Godinu dana samo ćuti da bi mogao da odbaciš znanje. Kada budeš prazan, sve što želiš pitaj i ja ću odgovoriti, obećavam ti".

Dok je Buda to govorio, jedan drugi njegov učenik, Sariputa, počeo je grohotom da se smeje. Malingaputa se sigurno osećao posramljeno. Upitao je: „Šta je? Zašto se smeješ?"

Sariputa je odgovorio: „Ne smejem se tebi, smejem se sebi. Ovaj čovek je i mene prevario. Došao sam sa mnogim pitanjima i on je rekao „Sačekaj godinu dana" i ja sam čekao. Prošlo je godinu dana. Smejem se zato što su sada ta pitanja nestala. On mi neprestano govori: „Postavi mi sada ona pitanja!" Ali ja ne mogu da mu postavim ona pitanja, ona su nestala. Dakle, Maligaputa, ako zaista želiš odgovore na svoja pitanja, pitaj sada! Ne

čekaj godinu dana. Ovaj čovek je varalica".

Buda je mnogim ljudima, milionima, predstavio unutrašnji svet, ali na vrlo racionalan način. To je jednostavno – najpre moraš postati primalac, najpre moraš da dostigneš tišinu, onda je sjedinjenje moguće, ne pre toga.

Buda nikada nije odgovarao na metafizička pitanja. Uvek je bio spreman da odgovori na bilo koje pitanje o metodi, ali nikada nije bio spreman da odgovori na bilo koje pitanje o metafizici. To je njegov naučni pristup. Nauka veruje u metod. Nauka nikada ne odgovara na „zašto", uvek odgovara na „kako".

Ako pitate naučnika: „Zašto svet postoji?" on će odgovoriti: „Ne znam – ali mogu da odgvorim kako svet postoji". Ako ga pitate: „Zašto postoji voda?" on ne može da odgovori; samo će slegnuti ramenima. Međutim, on može da kaže kako voda postoji; koliko kiseonika, koliko vodonika čini da voda nastane. On vam može dati metod, „kako", mehanizam. On vam može pokazati kako da napravite vodu, ali vam ne može objasniti zašto.

Buda nikada ne postavlja pitanja „zašto", ali to ne znači da je on ateista. Njegov pristup se veoma razlikuje od pristupa drugih ateista. Vernici traže od vas da verujete, da imate vere, da imate poverenja. Buda kaže: „Kako čovek može da veruje? Vi tražite nemoguće".

Poslušajte njegov argument. On pita kako sumnjičav čovek može da veruje? Ako se sumnja već pojavila, kako može da veruje? On može da potisne sumnju, on može da primeni veru, ali duboko unutra sumnja će, poput crva, nastaviti da vreba i izjeda mu srce. Pre ili kasnije vera će se sigurno srušiti, zato što je neutemeljena; nema osnove za nju. U osnovi postoji sumnja i na osnovama sumnje podigli ste čitavu strukturu svoje vere.

Da li ste primetili? Kad god verujete, duboko u vama postoji sumnja. Kakva je to vera?

Buda kaže da ako ne postoji sumnja onda nema ni pitanja u vezi sa verom. Onda čovek jednostavno zna. Nema potreba da bilo koji Krišna kaže: „Predaj se, onda ćeš verovati" – nema svrhe. Ako Arđuna ima vere, ima je; ako je nema, onda nema načina da je stvori. Onda Arđuna može jedino da se pretvara da veruje. Međutim, vera se ne može nametnuti.

Za one čija je vera prirodna, spontana, ne postoji pitanje o veri – oni jednostavno veruju. Oni čak ni ne znaju šta je vera. Mala deca, ona jednostavno veruju. Međutim, jednom kada se sumnja rodi, vera postaje nemoguća. A sumnja mora da se rodi; ona je deo sazrevanja.

Sumnja čoveka čini zrelim. Ako sumnja ne prodre u vašu dušu ostajete detinjasti. Ako plamen sumnje ne počne da vas peče, ostajete nezreli; ne znate šta je život. Život počinjete da spoznajete jedino sumnjajući, tako što ste skeptični, postavljate pitanja.

Buda kaže da vera dolazi, ali ne nasuprot sumnje, ne kao verovanje. Vera dolazi uništenjem sumnje argumentom, uništenjem sumnje sa još više sumnje, eliminacijom sumnje putem same sumnje. Otrov se može uništiti jedino otrovom – to je Budin metod. On ne kaže verujte. On kaže: uđite duboko u svoju sumnju, idite do samog kraja, bez straha; ne potiskujte je. Pređite ceo put sumnje do samog kraja i samo to putovanje će vas odvesti iza nje. Jer dolazi trenutak kada sumnja počne da sumnja u samu sebe. To je krajnja sumnja – kada sumnja sumnja u samu sumnju. Taj trenutak mora doći ako idete do samog kraja. Najpre sumnjate u veru, sumnjate u ovo i ono. Jednog dana, kada se sumnja u sve, iznenada se pojavljuje nova i konačna sumnja – počinjete da sumnjate u sumnju.

Ovo je potpuno novo u svetu religioznosti. Onda sumnja ubija sumnju, sumnja uništava sumnju i postiže se vera. Ta vera nije protiv sumnje, ta vera je iza sumnje. Ta vera nije suprotna sumnji, ta vera je nedostatak sumnje.

Buda kaže da ćete morati ponovo da postanete dete, ali staza mora da vodi kroz svet, kroz mnoge džungle sumnji, argumenata, rezonovanja. A kada čovek dođe ponovo kući, dostigne svoju prvobitnu veru, ona je potpuno drugačija. On nije samo dete, on je starac... zreo, iskusan, pa ipak poput deteta.

Ova sutra, „Sutra u četrdeset dva poglavlja" nikada nije postojala u Indiji. Nikada nije postojala na sanskritu ili paliju, već samo na kineskom jeziku. Izvesni Car Ming iz Dinastije Han 67. godine n.e. pozvao je nekolicinu budističkih učitelja u Kinu da tamo donesu Budinu poruku. Niko ne zna imena tih budističkih učitelja, ali jedna grupa njih je otišla u Kinu. Car je želeo da se

sastavi mala antologija budističkih izreka kao prvo predstavljanje kineskom narodu.

Budistički spisi su veoma obimni, budistička literatura je svet za sebe – postoji na hiljade spisa. Oni idu u veoma sitne detalje, zato što Buda veruje u logičnu analizu. On ide do samog korena svega. Njegova analiza je duboka i savršena, pa on ide veoma duboko u detalje. Bilo je teško. Šta prevesti u potpuno novoj zemlji u kojoj ništa nalik na Budu nikada nije postojalo? Tako su ti budistički učitelji sastavili malu antologiju od četrdesetdva poglavlja. Sakupili su izreke odavde i odande, iz ovog spisa i onog, iz ove propovedi i one.

Knjiga je napisana u stilu Konfučijevih razgovora zato što je trebalo da se predstavi u konfučijanskoj zemlji, gde su ljudi bili veoma dobro upoznati sa načinom na koji Konfučije govori. Napisana je na način na koji su napisani i sastavljeni konfučijanski spisi. Narodu je bio poznat Konfučije, pa su budistički učitelji sastavili ovu sutru u potpuno istom maniru. Konfučijevi razgovori počinju svaku rečenicu, svaki pasus izrazom „Učitelj je rekao..”.. Ova sutra počinje na sličan način – rečima „Buda je rekao..”..

Početkom 20. veka naučnici su mislili da je original sigurno postojao na sanskritu ili paliju; da je onda nestao ili se izgubio, a da je ova sutra na kineskom jeziku prevod. To nije tačno. Ova sutra nikada nije postojala u Indiji. Takva kakva jeste nikada nije postojala. Naravno, svaka izreka potiče od Bude, ali čitavo delo je novo delo, nova antologija. To treba zapamtiti.

I to je čini tako dobrim osnovnim uvođenjem u Budin svet. Veoma je jednostavna; sadrži sve na veoma jednostavan način. Veoma je direktna. Ona je, u suštini, čitava Budina poruka, ali veoma sažeta, a ne dugačka i razvučena kao što su ostali budistički spisi.

BUDA JE REKAO:

Biti oslobođen strasti i biti smiren, to je najbolji put.

Buda uvek govori o putu, nikada o cilju. Jer, on kaže: „Šta reći o cilju? Beskorisno je govoriti o njemu. Ako znate, znate.

Ako ne znate, nema načina da shvatite pre nego što stignete do njega". On govori samo o putu. Nema ni jednu jedinu reč za cilj – pobožnost, braman, istina, apsolutno, Božje Kraljevstvo. Ne, on nema reč za cilj; on govori samo o putu.

Biti oslobođen strasti i biti smiren, to je najbolji put.

U ovoj jednoj prostoj rečenici nalazi se čitavo Budino učenje. Biti oslobođen strasti i biti smiren... to su dva aspekta jedne pojave, dva lica jednog novčića – biti oslobođen strasti i biti smiren. Ne možeš biti smiren ako nisi oslobođen strasti i ne možeš biti oslobođen strasti ako nisi smiren. Oni idu zajedno i čovek mora da se trudi da postigne oba.

Zašto je čovek toliko napet? Zašto postoji toliko anksioznosti i bola? Zašto čovek nije spokojan, sabran i koncentrisan? Toliko strasti vas vuče na ovu i onu stranu, gura na ovu i onu stranu. Vuku vas na mnogo strana, zato postajete rastrzani, postajete podeljeni, postajete rascepkani. Gubite centar. Potpuno zaboravljate ko ste.

Pogledajte. Kada ste pohlepni za novcem, ko ste vi? Vi ste samo pohlepa za novcem i ništa više. Kada ste ljuti, kada je vaš ego povređen, ko ste vi? Vi ste samo bes, povređeni ego, ništa više. Kada ste ispunjeni seksualnom strašću, ko ste vi? Vi ste samo seksualnost, libido i ništa više. Kada ste ambiciozni i želite moć, prestiž, ugled, ko ste vi? Vi ste samo ambicija i ništa više.

Pogledajte i pronaći ćete mnoge strasti u sebi ali nećete videti ko ste – samo sve te strasti koje vas kidaju svaka na svoju stranu. Ako želite novac moraćete da žrtvujete druge strasti radi njega. Čovek koji je lud za novcem može potpuno da zaboravi na seks; cicija veoma lako postane celibatan. U stvari, celibat može biti neka vrsta tvrdičluka. Ne želite da delite svoju energiju, ne želite da delite svoju seksualnu energiju ni sa kim; vi ste cicija.

Čovek koji je politički ambiciozan može postati celibatan veoma lako jer ga sva njegova strast vodi u jednom pravcu. Naučnik koji je previše obuzet svojim istraživanjem može potpuno zaboraviti na suprotan pol. Lako je; ako vas jedna strast potpuno zaposedne onda možete zaboraviti na sve ostalo.

Dobro je poznata činjenica da su naučnici veoma rasejani ljudi. Čitav njihov um je okrenut u jednom pravcu, ali onda oni